

KVALITETSDEKLARATION

Arbets-skador 2023

Ämnesområde
Arbetsmarknad

Statistikområde
Arbets-skador

Produktkod
AM0602

Referenstid
År 2023

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	6
1.2.4 Redovisningsgrupper	7
1.2.5 Referenstider	7
2 Tillförlitlighet	8
2.1 Tillförlitlighet totalt	8
2.2 Osäkerhetskällor	8
2.2.1 Urval	8
2.2.2 Ramtäckning	9
2.2.3 Mätning	9
2.2.4 Bortfall	9
2.2.5 Bearbetning	10
2.2.6 Modellantaganden	12
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	12
3 Aktualitet och punktlighet	13
3.1 Framställningstid	13
3.2 Frekvens	13
3.3 Punktlighet	13
4 Tillgänglighet och tydlighet	13
4.1 Tillgång till statistiken	13
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	13
4.3 Presentation	13
4.4 Dokumentation	13
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	14
5.1 Jämförbarhet över tid	14
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	16
5.3 Sam användbarhet i övrigt	16
5.4 Numerisk överensstämmelse	17
Allmänna uppgifter	18
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	18
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	18
C Bevarande och gallring	18
D Uppgiftsskyldighet	18
E EU-reglering och internationell rapportering	19
F Historik	19
G Kontaktuppgifter	19

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

De anmälda arbetsolyckorna avseende arbetstagare och egenföretagare används för att beskriva inträffade arbetsolyckor under föregående år och följa arbetsolyckornas utveckling över tid. Här inkluderas även arbetsolyckor med dödlig utgång.

De anmälda arbetssjukdomarna avseende arbetstagare och egenföretagare används för att beskriva anmälda arbetssjukdomar under föregående år och följa arbetssjukdomarnas utveckling över tid.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Inom Arbetsmiljöverket används statistiken som underlag för prioriteringar i föreskriftsarbetet och inspektionsverksamheten samt uppföljning av effekter av utfärdade föreskrifter och andra arbetsmiljöåtgärder.

Bland departement, arbetsmarknadens parter, branschorganisationer, arbetslivs- och arbetsmarknadsforskare, företagshälsovården, företag, massmedia och allmänhet används statistiken för riskbedömningar och prioriteringar inom arbetsmiljöområdet samt för information.

De anmälda arbetsolyckorna och arbetssjukdomarna ingår även i den europeiska statistiken och rapporteras även till International Labour Organisation. För rapporteringen till den Europeiska statistiken räknas de anmälda arbetsolyckorna som inträffat ett år upp till samtliga inträffade arbetsolyckor under samma år med hjälp av uppgifter från den officiella statistiken kring Arbetsorsakade besvär.

1.2 Statistikens innehåll

I den officiella arbetsskadestatistiken för 2023 redovisas preliminär statistik för 2023 och slutlig statistik för 2022 beroende på att det finns en viss eftersläpning i tid av anmälningar av arbetsskador.

De statistiska målstorheter som primärt skattas är summor av antal anmälda arbetsskador (arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbetssjukdomar) och andel arbetsskador av antalet sysselsatta. Det kan exempelvis vara anmälda arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta efter den avvikelse som orsakat skadan och trolig frånvaro eller andel anmälda arbetssjukdomar efter huvudsakliga besvär.

1.2.1 Objekt och population

Statistiken omfattar arbetsskador (arbetsolyckor och arbetssjukdomar samt olyckor till och från arbetet) anmälda till Försäkringskassan enligt Socialförsäkringsbalken (2010:110). Anmälan ska göras av arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om en arbetsskada. Om den försäkrade inte är arbetstagare ska han eller hon själv anmäla arbetsskadan till

Försäkringskassan. Om den försäkrade har avlidit till följd av skadan, ska anmälan göras av den som har rätt att företräda dödsboet. I statistiken redovisas främst uppgifter för sysselsatta, d.v.s. arbetstagare och egenföretagare.

Av olika orsaker anmäls inte alla inträffade arbetsskador. Statistikens målpopulation överensstämmer därför inte med intressepopulationen, det faktiska antalet inträffade arbetsskador. Anmälningens graden kan variera mellan exempelvis olika åldrar, branscher och yrken. För vissa grupper kan anmälningens graden vara låg.

Observationsobjekt och målobjekt överensstämmer däremot relativt väl med varandra då båda avser anmälda och inträffade arbetsskador. Det finns dock en eftersläpning av anmälningar i tid därför redovisas preliminär och slutlig statistik. I Arbetsskadestatistiken 2023 redovisas i huvudsak följande typer av arbetsskador:

Preliminär statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2023, medfört sjukfrånvaro och anmäls (och registrerats) senast den 1 april 2024
- Arbetsjukdomar som anmäls under 2023

Slutlig statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2022, medfört sjukfrånvaro och anmäls (och registrerats) senast den 1 april 2024
- Arbetsjukdomar som anmäls under 2022

Arbetsolyckor med dödlig utgång anmäls dels av arbetsgivare som arbetsolyckor enligt Socialförsäkringsbalken (2010:110) till Försäkringskassan, men anmäls även av arbetsgivare som händelser enligt 3 kap. 3 a § Arbetsmiljölagen till Arbetsmiljöverket. Därutöver arbetar Arbetsmiljöverket med aktiv omvärldsbevakning för att fånga upp arbetsolyckorna med dödlig utgång som inte anmäls genom olika kanaler.

1.2.2 Variabler

Intressevariablerna styrs av socialförsäkringsbalken (2010:110), men även EU-direktivet Regulation (EC) No 1338/2008 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on Community statistics on public health and health and safety at work.

I förteckningen över målvariablerna nedan visas vilka variabler som bara finns för arbetsolyckor med sjukfrånvaro (AO) respektive arbetsjukdomar (AS). Om markering saknas betyder det att variabeln finns för båda typerna av arbetsskador.

De huvudsakliga målvariablerna är:

- Typ av anmäld arbetsskada
 - Anmäld arbetsolycka
 - Anmäld arbetsolycka med sjukfrånvaro
 - Anmäld arbetsolycka utan sjukfrånvaro
 - Anmäld olycka under färd till eller från arbete
 - Anmäld arbetssjukdom
- År då skadan inträffade (AO)
- År då skadan registrerades (AS)
- Skadans omfattning och svårighet
 - Besvär på grund av skadan (AS)
 - Uppgift om eventuellt dödsfall
 - Frånvaro från arbetet (i klasser)
- Skadeförlopp
 - Avvikelse som orsakat olycksfallet (AO)
 - Yttre faktor (AO)
 - Exponeringsfaktor (AS)

Observationsvariablerna överensstämmer väl med målvariablerna. Utöver de huvudsakliga målvariablerna anges i anmälan av arbetsskada uppgifter om:

- Arbetsgivare/arbetsställe
- Den skadades
 - Ålder
 - Kön
 - Yrke enligt ISCO 08
 - Anställningsform

Utöver observationsvariablerna hämtas uppgifter in om (bakgrundsvariabler):

- Arbetsgivare/arbetsställe
 - Näringsgren för arbetsstället enligt SNI 2007
 - Sektor enligt Statistiska centralbyråns indelning av sektorer i Arbetskraftsundersökningen, som baseras på Standarden för institutionell sektorindelning 2014 (INSEKT 0214).
- Antal sysselsatta (för att kunna redovisa relativa frekvenser)
 - Arbetstagare
 - Egenföretagare

Uppgiften om *antal sysselsatta* fördelat på kön, ålder och bransch har hämtats från registret Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) för 2022 som tagits fram av SCB. På motsvarande sätt används SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) för helåret 2023 för uppgift om *antal sysselsatta* fördelat på kön, ålder och yrke.

Genom *anställningsform* anges vilken grupp den skadade tillhör. Man skiljer på anställd personal (fast, tillfällig och ombord på fartyg), egenföretagare och övriga försäkrade. Kategorin sysselsatta omfattar förutom arbetstagare även egenföretagare.

Arbetsjukdomsfallen delas in efter *exponeringsfaktor*. Från och med 2020 ersätter *exponeringsfaktor* den tidigare variabeln *misstänkt orsak*. Följande huvudgrupper används: Kemiska och biologiska faktorer, Fysikaliska faktorer, Ergonomiska belastningsfaktorer, Organisatoriska och sociala faktorer, Industriella faktorer, material och produkter.

Frånvaro från arbetet presenteras. I arbetsskadeanmälan lämnas uppgift om *trolig frånvaro*, som är en preliminär uppskattning av frånvaron i klasserna Ingen sjukfrånvaro, 1-3 dagar, 4-14 dagar och längre frånvaro. Vidare finns ett alternativ för arbetsolycka med dödlig utgång.

De arbetsolyckor med dödlig utgång som redovisas avser personer som avlidit i direkt anslutning till arbetsolyckan eller inom ett år efter olyckstillfället.

Avvikelse beskriver det som avvikit från det normala i ett olycksfallsförlopp, till exempel ett materialfel i en stege som orsakat en fallolycka.

Kroppsdel. Anger den kroppsdel som skadats vid arbetsolyckan. Om flera kroppsdelar skadats registreras den mest allvarligt skadade. Variabeln kodas med hjälp av en klassifikation rekommenderad av Eurostat. Skadad kroppsdel kodas bara för arbetsolycksfall med frånvaro.

En *yttre faktor* är det huvudsakliga verktyg, föremål, instrument eller den maskin eller person som kan kopplas till avvikelsen från det normala i händelseförloppet vid en arbetsolycka. Variabeln kodas med hjälp av en hierarkiskt uppbyggd klassifikation rekommenderad av Eurostat.

För arbetssjukdomar räknas den *ålder* man hade när anmälan gjordes. För arbetsolyckorna baseras åldersberäkningen på den tidpunkt då olycksfallet inträffade.

1.2.3 Statistiska mått

Statistiken redovisas efter storheter som summor av antal och relativa frekvenser som antal skador per 1 000 sysselsatta.

$$RF_{i,j} = (A_{i,j} / S_j) * 1000$$

där

$RF_{i,j}$ = antal arbetsskador av skadetyper i per 1 000 sysselsatta avseende grupp j

$A_{i,j}$ = antal anmälda arbetsskador av skadetyper i avseende grupp j

S_j = antal sysselsatta i grupp j

Även andelar efter fördelning av skador redovisas i statistiken.

1.2.4 Redovisningsgrupper

De statistiska målstorheterna skattas för en mängd olika redovisningsgrupper som kan ses som delgrupper av populationen. Redovisningsgrupper skapas med hjälp av följande indelningsvariabler:

- Anmälningsår
- Skadeår
- Kön
- Ålder
- Näringsgren
- Yrke
- Sektor
- Arbetsställets belägenhet (län och/eller kommun)
- Avvikelse
- Exponeringsfaktor
- Trolig frånvaro

1.2.5 Referenstider

Preliminär statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2023, medfört sjukfrånvaro och anmälts (och registrerats) senast den 1 april 2024
- Arbetsjukdomar som anmälts under 2023

Slutlig statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2022, medfört sjukfrånvaro och anmälts (och registrerats) senast den 1 april 2024
- Arbetsjukdomar som anmälts under 2022

Vidare redovisas utvecklingen på övergripande nivå sedan 1980 och dödsfall i arbetsolyckor sedan 1955.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

För de skador som anmälts håller uppgifterna god kvalitet, dock förekommer partiellt bortfall i uppgifter som anmälaren inte är skyldig att uppgge.

2.2 Osäkerhetskällor

De osäkerhetskällor som har störst betydelse för statistiken om arbetsskador är att alla inträffade arbetsolyckor inte anmäls samt att den som anmäler inte fyller i anmälan korrekt eller fullständigt.

Intressepopulationen är samtliga inträffade arbetsskador bland sysselsatta, men målpopulationen är de anmälda inträffade arbetsskadorna.

Rampopulationen skapas ur Arbetsmiljöverkets informationssystem om arbetsskador (ISA) och då det är en totalundersökning så motsvarar urvalet rampopulationen.

Jämförelser¹ har gjorts mellan arbetsskadestatistiken och undersökningen *Arbetsorsakade besvär* vad gäller antalet anmälda arbetsskador under ett år och antal personer som uppgivit sig haft besvär av arbetet det senaste året. Där har man skattat anmälningsgraden som en approximation av täckningen i ISA.

$$\text{Anmälningsgraden i ISA (\%)} = \frac{\text{Antal med arbetsorsakade besvär och registrerad skada i ISA}}{\text{Antal med arbetsorsakade besvär}} * 100 (\%)$$

Det kan konstateras att anmälningsgraden i ISA varit låg över tid. Delvis beror det på hur man väljer att avgränsa de arbetsorsakade besvären. Totalt sett har studierna visat att anmälningsgraden varit låg, under 30 procent. Sett till arbetsorsakade besvär som orsakats av en arbetsolycka som lett till sjukfrånvaro cirka 55 procent och för arbetsorsakade besvär utan sjukfrånvaro cirka 40 procent.

2.2.1 Urval

Detta är en totalundersökning och alla inkomna arbetsskadeanmälningar registreras i ISA.

¹ "Informationssystemet om arbetsskador och undersökningen om arbetsorsakade besvär – En jämförande studie", SCB, Bakgrundsfakta till Arbetsmarknads- och Utbildningsstatistiken 1999:4.

"Arbetsskador och Arbetsorsakade besvär – En jämförelse mellan två statistikserier", Arbetsmiljöverket, 2012.

2.2.2 Ramtäckning

Arbetsolyckorna redovisas efter skadedatum (den tidpunkt då olyckan inträffade). För denna skadetyper finns en eftersläpning i tid mellan skadedatum och när anmälan görs till Försäkringskassan/ Arbetsmiljöverket, d.v.s. det finns en undertäckning av anmälningar i rampopulationen. Uttaget till den preliminära officiella statistiken görs i början av april året efter olyckan inträffade och för den slutliga officiella statistiken i början av april det andra året efter olyckan inträffade.

Det kan också finnas en viss övertäckning i ISA, d.v.s. att inte alla anmälda arbetsskador borde ha anmälts eller anmälts med felaktigt datum för när de inträffade.

2.2.3 Mätning

Anmälan av arbetsskada kan göras antingen på en pappersblankett, via ett elektroniskt webbformulär eller via s.k. Business-to-business-anmälningar (B2B). Business-to-business-anmälningar förekommer i princip bara inom större organisationer i kommunal och privat sektor.

I dagsläget görs en överväldigande majoritet av anmälningarna via webbformuläret eller B2B. För arbetsolyckor med sjukfrånvaro anmäldes 2023 cirka 88 procent via webbformuläret eller B2B.

En skillnad mellan de olika sätten att anmäla är att via webben gör arbetsgivaren en stor del av registreringen genom att välja mellan olika svarsalternativ. En anmälan via pappersblanketten, där vissa uppgifter lämnas i fritext, registreras av särskilt utbildad kodningspersonal vid Arbetsmiljöverket.

Mätfel kan uppstå av olika orsaker, till exempel att anmälaren missförstår vad som efterfrågas, att anmälaren inte vill ange korrekt orsak till skadan, att det elektroniska webbformuläret har fasta svarsalternativ som inte passar alla etcetera.

Fördelningen mellan anmälningssätten skiljer sig åt med avseende på näringsgren, antal anställda samt sektor (stat, kommun, region, privat).

Andelen där trolig frånvaro är 4-14 dagar är något högre för pappersanmälningar än för B2B och webbanmälningar. Detta beror sannolikt på att de pappersanmälningar som saknar uppgift om trolig frånvaro kodas manuellt till mellanalternativet 4-14 dagar. I webbformuläret går det inte att utelämna denna uppgift.

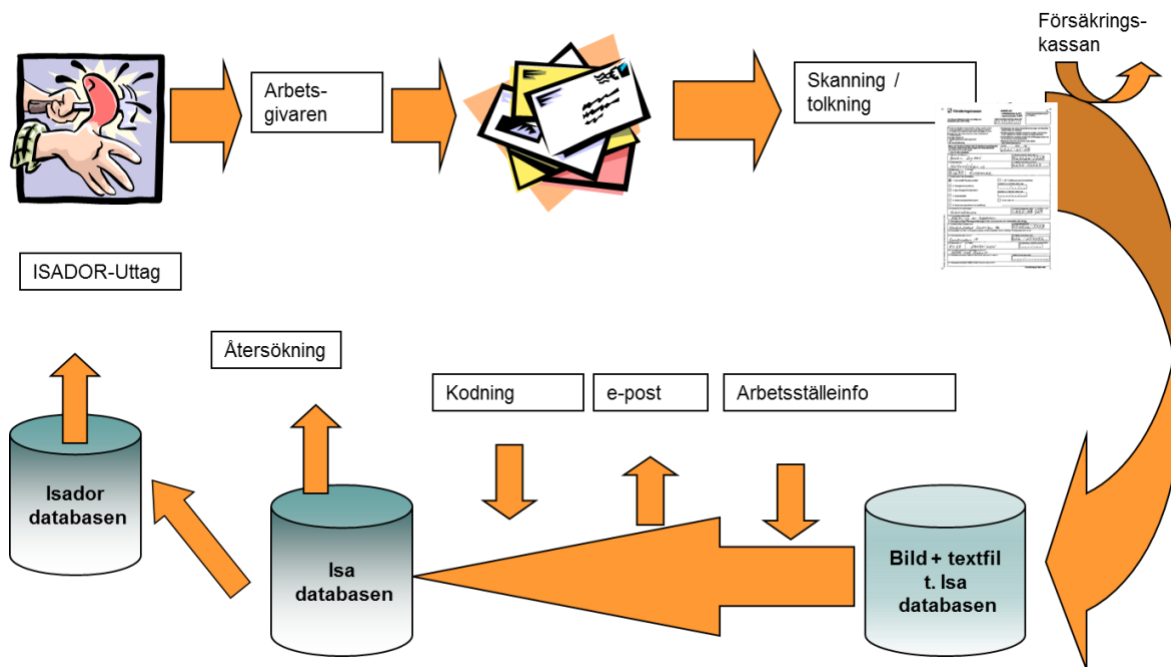
I och med att andelen pappersanmälningar sjunkit över tid så minskar naturligtvis också antalet anmälningar där uppgift om trolig frånvaro saknas. Detta innebär att färre anmälningar behöver kodas manuellt enligt ovan.

2.2.4 Bortfall

Statistiken är en totalundersökning baserad på anmälda arbetsskador registrerade i ISA och därför finns inget svarsbortfall. Däremot förekommer partiellt bortfall genom att vissa värden inte fyllts i på anmälan eller inte har kunnat läsas eller tolkas maskinellt.

2.2.5 Bearbetning

Anmälan med pappersblankett

Dataregistrering

Det registreringsystem som infördes 2002 är anpassat till arbetsskadeblankett och EU-klassifikationer. Blanketterna skannas och i samband med detta tolkas vissa uppgifter på blanketten maskinellt, t.ex. personnummer och skadedatum. Vid den manuella kodningen läses den skannade anmälningsblanketten direkt på bildskärmen. I samband med den manuella kodningen sker viss granskning och upprättning av de automatgenererade uppgifterna. Felaktigt registrerade uppgifter orsakas av brister i det underlag som lämnats i anmälan eller felaktigheter i samband med kodning.

Kodning

Den manuella kodningen handlar i första hand om att översätta text till koder. I vissa fall kan flera alternativ vara aktuella och då handlar det om att göra en bedömning av vilket alternativ som bäst passar in på den aktuella skadan. Att göra ett korrekt val försvåras naturligtvis av att blanketterna ibland är ofullständigt ifyllda.

Granskning

I syfte att upprätthålla hög kvalitet görs löpande genomgång av registerinnehållet. De som svarar för inkodningen i systemet får löpande instruktioner och utbildning i kodningsfrågor och klassifikationer.

Den information som registrerats för en skada kan vara mer eller mindre korrekt. Vanliga orsaker till fel i registret är:

- felaktigt eller ofullständigt ifyllda anmälningsblanketter
- maskinellt svårtolkade uppgifter
- fel i den manuella kodningen

En del fel korrigeras vid systematiska kontroller. Vissa typer av fel kan dock upptäckas bara genom att studera de enskilda arbetsskadeanmälningarna och detta kan bara göras i begränsad omfattning, t ex vid misstanke om att den registrerade informationen inte är korrekt.

Ett sätt att få information om kvaliteten i de registrerade uppgifterna är att göra en ny oberoende kodning av delar av materialet. Ett av problemen är att skadeanmälningarna kan vara bristfälligt ifyllda samtidigt som klassificeringen ska ske med hjälp av en i många fall ganska detaljerad kodförteckning.

En uppgift som tillförs anmälningarna automatiskt är näringsgren, vilken huvudsakligen hämtats från företagsdatabasen (FDB) hos SCB. Kvaliteten är således primärt beroende av kvaliteten hos näringsgrenskoden i FDB. Uppgiften om näringsgren avser arbetsställets huvudsakliga verksamhet vid det företag där respektive skadad person arbetar. Vissa fel i uppgiften om näringsgren kan föreligga för företag som bedriver flera verksamheter vid samma arbetsställe. I dessa fall bestäms näringsgrenskoden i princip utifrån den verksamhet som sysselsätter flest anställda.

Beräkning av relativa frekvenser för näringsgrenar grundas på antal skador och på antal sysselsatta enligt BAS (SCB:s register Befolkningens arbetsmarknadsstatus). Vid arbetsskaderegistreringen utgår man från förhållandet vid skadetidpunkten, medan uppgiften i BAS i huvudsak grundas på situationen i november månad det aktuella året. Byte av arbetsgivare kan alltså innebära en felkälla. Ofullständiga uppgifter i arbetsskadeanmälan är en annan felkälla.

Anmälan med webbformulär

Dataregistrering och kodning av uppgifterna sker i samband med att arbetsgivarna anmäler arbetsskadan med hjälp av webbformuläret. Därefter sker en datavänt av uppgifterna och ytterligare information om arbetsstället läggs på, till exempel näringsgren.

Vid dataregistreringen finns inbyggda kontroller som gör att anmälaren själv har möjlighet granska lämnade uppgifter.

Under 2020 har lagstiftning införts om tillgänglighetsanpassning av e-tjänster och webbsidor. Anmälningsportalen www.anmalarbetskada.se har därför anpassats till detta.

Granskning

Ett slumpmässigt urval gjordes av 400 anmälningar via webbformulär våren 2012 i syfte att kontrollera hur väl arbetsgivarna kodar skadorna som anmäls.

I kontrollen granskades kodningen händelseförloppets tre variabler Avvikelse, Yttre faktor och Kontakt.

<u>Uppgift/variabel</u>	”Rätt”	”Fel”	Okodad
Avvikelse	292 (73 %)	108 (27 %)	
Yttre faktor	229 (57 %)	50 (13 %)	121 (30 %)
Kontakt	298 (75 %)	102 (25 %)	

Slutsatsen av granskningen blev att Arbetsmiljöverket kontinuerligt behöver arbeta med information till arbetsgivarna kring hur arbetsskador ska kodas i webbformuläret.

2.2.6 Modellantaganden

Pappersanmälningar som saknar uppgift om trolig frånvaro kodas med mellanalternativet 4-14 dagar. Detta gäller för både arbetsolyckor och arbetssjukdomar.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Arbetsolyckor kan ibland anmälas ganska lång tid efter att de har inträffat. Det kan alltså finnas en eftersläpning i tid mellan händelsen och att anmälan görs till Försäkringskassan. Uttaget till den preliminära officiella statistiken görs i början av april året efter olyckan inträffade och för den slutliga officiella statistiken i början av april det andra året efter olycka inträffade. Differensen mellan den preliminära och slutliga statistiken avseende 2022 var för det totala antalet anmälda arbetsskador 6 614 (+5 %). För anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro var motsvarande skillnad 1 367 (+4 %).

Differens mellan preliminär och slutlig statistik				
	Anmälda arbetsskador totalt		Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro	
År	Antal	Procent	Antal	Procent
2018	7 168	+6	1 472	+4
2019	5 741	+4	1 207	+3
2020	5 738	+5	1 270	+4
2021	6 608	+4	1 385	+3
2022	6 642	+5	1 367	+4

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Publikationen offentliggörs ungefär fem månader efter referensårets slut. Framställningstiden uppgår till två månader.

3.2 Frekvens

Statistiken har publicerats årligen sedan 1979.

3.3 Punktlighet

Statistiken publiceras på Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se enligt fastlagd publiceringsplan.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Redovisning av statistiken sker i rapporten **Arbetsskador 2023** som ingår Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik ISSN 1652-110. Rapporten finns tillgänglig på Arbetsmiljöverkets webbplats <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsmiljostatistik-officiell-arbetsskadestatistik/>

Arbetsmiljöverket ger ut ett pressmeddelande och håller även en presentation kring rapporten i samband med att rapporten släpps. Tabeller, diagram och deras bakomliggande data görs också tillgängliga på Arbetsmiljöverkets webbplats.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Statistik från ISA görs löpande tillgängligt via en statistikdatabas på Arbetsmiljöverkets webbplats <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsmiljostatistik-officiell-arbetsskadestatistik/sok-arbetsmiljostatistik/>

Arbetsmiljöverket kan på beställning utföra specialbearbetningar av primärmaterialet. Enskilda forskare eller andra intressenter kan även, efter prövning, erhålla aidentifierade uppgifter på lämpligt datamedia. Specialbearbetningarna görs till självkostnadspris.

Vid frågor gällande statistiken kontakta Svarstjänsten tel. 010-730 90 00.

4.3 Presentation

Redovisning av statistiken sker i rapporten **Arbetsskador 2023** som ingår Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik ISSN 1652-110.

4.4 Dokumentation

Statistikens kvalitet beskrivs i föreliggande dokument som tar upp olika aspekter, t.ex. statistikens framställning. Ytterligare information om statistikens framställning finns i rapporten samt på Arbetsmiljöverkets webbplats.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Större förändringar i Arbetskadestatistiken

Statistiken har publicerats med i huvudsak samma innehåll och metodik sedan 1979. Kodningssystemet har sedan dess genomgått flera förändringar, bl. a. 1992 och 2002, vilket gör att det är svårt att få jämförbarhet för hela perioden.

För jämförbarhet över tid är det också viktigt att anmälningsbenägenheten inte förändras. Under åren 1992 och 1993 genomfördes vissa förändringar i försäkringssystemet, vilket medfört att siffrorna för 1992 och senare inte är helt jämförbara med tidigare år. År 1992 infördes en sjuklöneperiod på 14 dagar under vilken arbetsgivaren betalar lön vid sjukdom. Den 1 april 1993 infördes också en karensdag i sjukförsäkringen. Förändringarna har sannolikt inneburit att arbetsskador med kort sjukskrivningstid inte rapporteras i samma utsträckning som tidigare.

Under 2011 infördes en möjlighet att anmäla arbetsskador via webben. Andelen anmälningar som görs via webben har successivt ökat och i dagsläget görs cirka tre fjärdedelar av anmälningarna via webbformuläret.

Covid-19

Under första kvartalet av 2020 började covid-19 spridas i Sverige och i världen. Pandemin har gett tydliga effekter i arbetskadestatistiken för de senaste åren (2020 till 2022). Det mest framträdande är att antalet anmälda arbetssjukdomar ökade mycket kraftigt under 2020-2021 för att under 2022 minska och att de anmälda arbetsolyckorna med sjukfrånvaro ökade kraftigt under 2021 för att också minska under 2022. Vad gäller arbetssjukdomar avses främst smitta och för arbetsolyckor med sjukfrånvaro avses främst biverkningar av vaccination.

Tidsseriebrott i AKU 2021

En del av statistiken presenteras i form av relativa frekvenser där SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) ingår i beräkningarna. Förändringar i AKU påverkar således Arbetsmiljöverkets officiella statistik i de delarna.

AKU är sedan 1 januari 2021 anpassad till EU:s nya ramlag (förordning 2019/1700) för den sociala statistiken. Den nya förordningen innebär bland annat förändringar avseende populationen, definitioner och blankettens utformning. Utöver de förändringar som den nya ramlagen medfört har även AKU:s hjälpinformation förändrats. SCB bedömning är att den sammanlagda effekten på skattningen av antalet sysselsatta är minus knappt 60 000 sysselsatta. Detta ska ställas i relation till det skattade totala antalet sysselsatta i Sverige som är cirka 5 000 000.

Arbetsmiljöverkets bedömning är att dessa förändringar i AKU-skattningarna av antalet sysselsatta är av tämligen liten betydelse för de relativa frekvenser som redovisas i arbetskadestatistiken.

Mer information om förändringarna i AKU finns på SCB:s webbplats www.scb.se/aku.

Övergång från RAMS till BAS 2022

SCB:s register Befolkningens arbetsmarknadsstatus, BAS, är en ny registerbaserad statistik som från och med 2022 ersätter den tidigare registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Arbetsmiljöverket har under lång tid använt underlag RAMS i beräkningar av relativfrekvenser i arbetsskadestatistiken.

BAS finns i flera varianter, utvecklade för olika användningsområden. En variant är den slutliga årsstatistiken (BAS årsregister) som så långt möjligt ska motsvara det gamla RAMS. Det är denna variant som Arbetsmiljöverket valt att använda i beräkningarna av relativfrekvenser. Arbetsmiljöverket gör bedömningen att trots att det finns vissa skillnader mellan BAS och RAMS så är de i regel små och att effekterna på den officiella arbetsskadestatistiken därmed också är små.

För en mer utförlig beskrivning av BAS och dess jämförbarhet med RAMS se SCB:s webbsida: <https://www.scb.se/bas>

Förändringar i klassificeringar

Anställningsform

Variabeln grundas på en klassifikation som tagits fram och rekommenderats av EU:s statistikbyrå Eurostat. Här skiljer man bland annat på arbetstagare, egenföretagare, studerande och andra försäkrade. De flesta uppgifter i denna publikation avser kategorin sysselsatta, som består av arbetstagare och egenföretagare. Från och med 2012 har en kod för praktikanter/lärlingar utan lön lagts till. Tidigare har dessa redovisats tillsammans med elever och studerande. Förändringen påverkar dock inte vilka som ingår i statistiken över sysselsatta.

Avvikelse (orsak)

Från och med 2002 kodas den avvikelse som orsakat olycksfallet. Kodningen av variabeln Avvikelse grundas på en klassifikation som tagits fram och rekommenderats av EU:s statistikbyrå Eurostat. Avvikelse beskriver vad som avvikit från det normala i ett händelseförlopp. Det kan också vara en avvikelse från det normala sättet att utföra en arbetsuppgift, där denna avvikelse bidragit till olycksfallet. Om exempelvis en person faller från en stege på grund av fel i stegens material är det som regel materialfelet som utgör avvikelser.

Besvär

Variabeln kodas för arbetssjukdomarna och ger en översiktlig beskrivning av de besvär som uppgivits i anmälan. Grupperingen görs utifrån en egen klassifikation som har sin grund i den indelning som finns i sjukdomsklassifikationen ICD10. Från och med 2012 har klassificeringen ändrats något.

Exponeringsfaktor

Variabeln kodas för arbetssjukdomar och beskriver i detalj den exponering i arbetet som antas bidragit till att skadan uppstått. I arbetsskadestatistiken redovisas exponeringsfaktor på huvudgruppsnivå. Dessa huvudgrupper är, Kemiska och biologiska faktorer, Fysikaliska faktorer, Ergonomiska

belastningsfaktorer, Organisatoriska och sociala faktorer, Industriella faktorer, material och produkter. Variabeln finns praktiskt tillgänglig från 2004. Mellan 2009 och 2011 kunde två olika exponeringsfaktorer anges för samma skada, men sedan 2012 kan endast en exponeringsfaktor anges för varje skada. Klassifikationen har tagits fram inom Eurostat. Från och med 2020 är det denna variabel som huvudsakligen används i redovisningen för att beskriva arbetssjukdomarna (ersätter Misstänkt orsak).

Misstänkt orsak

Denna variabel ger översiktlig information om vilka förhållanden i arbetet som orsakat den anmälda arbetssjukdomen. Från och med 2020 har denna variabel ersatts av exponeringsfaktor i redovisningen.

Näringsgren

I arbetsskadestatistiken anges näringsgren på arbetsställenivå. Med arbetsställe menas i praktiken all verksamhet vid en viss adress. Rörliga verksamheter (t.ex. transporter) och tillfälliga arbetsplatser (t.ex. anläggningsarbete), hänförs normalt till det arbetsställe varifrån de administreras. Redovisningen av näringsgren sker från och med 2009 enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI2007), som baseras på EUs reviderade näringsgrensstandard NACE Rev.2. Uppgifter om arbetsställets näringsgren hämtas i första hand från SCB:s företagsdatabas (FDB).

Yrke

Sedan 2011 används yrkesklassificeringen ISCO-08, International Standard Classification of Occupations 2008. Under perioden 1997 till 2010 kodades yrke enligt "Standard för svensk yrkesklassificering" (SSYK) som bygger på den internationella yrkesstandarden ISCO-88. För åren 1990-1996 följs den indelning som använts vid folk- och bostadsräkningen 1990, d.v.s. nordisk yrkesklassificering (NYK83). Byten av klassificeringsstandarder medför att jämförelser bakåt i tiden försvåras.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan olika delgrupper i populationen är god.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Vid studier av anmälda arbetsskador är det också viktigt att kunna ställa resultaten i relation till sammansättningen på den sysselsatta befolkningen, t.ex. fördelningen med avseende på kön, ålder, bransch och region. Uppgifterna från SCB:s **arbetskraftsundersökningar** (AKU) liksom SCB:s register Befolkningens arbetsmarknadsstatus, BAS, är därmed viktiga komponenter i arbetsskadestatistiken.

Det finns två andra statistikkällor med fokus på skador och besvär som orsakats av arbetet. Den ena är Arbetsmiljöverkets urvalsundersökning *Arbetsorsakade besvär* och den andra är statistiken över godkända arbetsskador som sammanställs av AFA Försäkring.

Urvalsundersökningen *Arbetsorsakade besvär* har genomförts sedan 1991. Medan ISA omfattar nya anmälda arbetsskador så mäter *Arbetsorsakade besvär* upplevda besvär till följd av arbetet under det senaste året. Undersökningen ingår i Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik.

Arbetsskador som anmäls till AFA Försäkring genom Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA/TFA-KL) och det statliga personskadeavtalet (PSA) registreras och ingår i deras skadedatabas. När det gäller de olycksfall i arbetet som AFA Försäkring presenterar ligger fokus på godkända och ersatta arbetsolyckor och allvarliga arbetsolycksfallskador (sådana som inneburit medicinsk invaliditet, dödsfall eller lett till sjukskrivning). Arbetsjukdomar i statistiken från AFA Försäkring utgörs av arbetsjukdomar som godkänts av Försäkringskassan eller finns i den s.k. ILO-förteckningen av arbetsjukdomar.

Arbetsmiljöverkets *Arbetsmiljöundersökning* har utförts sedan 1989 och mäter olika arbetsmiljöfaktorer. Med resultaten från arbetsmiljöundersökningarna kan man studera i vilken utsträckning en kraftig exponering för olika arbetsmiljöfaktorer också ger en hög frekvens av anmälda arbetsskador. Undersökningen ingår i Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Uppgifterna i rapporten är konsistenta. Dock förekommer olika avgränsningar vad gäller sysselsatta, ibland presenteras både arbetstagare och egenföretagare, ibland enbart arbetstagare.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Ingår i Sveriges officiella statistik. För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

Uppgifterna är skyddade enligt 24 kap 8 § offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom Lagen om officiell statistik (SFS 2001:99) samt en förordning (SFS 2001:100) om officiell statistik som reglerar behandlingen av personuppgifter.

Mikrodata som möjliggör identifikation av enskilda personer lämnas inte ut till annat ändamål än officiell statistik eller forskning. En juridisk prövning sker först av varje enskild begäran av uppgifter.

C Bevarande och gallring

Ingen gallring av mikrodata görs.

D Uppgiftsskyldighet

Arbetskadeförsäkringen, som regleras i Socialförsäkringsbalken (SFB), är en lagstadgad socialförsäkring som Försäkringskassan har ansvaret för. Alla som förvärvsarbetar, det vill säga anställda, uppdragstagare och egna företagare omfattas av den lagstadgade arbetskadeförsäkringen.

Försäkringen gäller också den som genomgår utbildning i den mån utbildningen medför särskild risk för arbetskada och inträffar i samband med vissa moment i utbildningen. Det statliga personskadeskyddet gäller främst för skador som uppkommer i samband med tjänstgöring i totalförsvaret och vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.

Socialförsäkringsbalken trädde i kraft 2011 och ersatte då bland annat Lag (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) och av Lag (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP). Arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om inträffad arbetskada är skyldig att anmäla skadan till Försäkringskassan. Annan försäkrad än arbetstagare ska själv göra arbetsskadeanmälan.

Anmälan om arbetskada skall enligt Förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd, göras om en skada har medfört eller kan antas medföra rätt till sjukvårdsersättning, sjukpenning eller rehabiliteringsersättning från den allmänna försäkringen eller sjuklön, enligt lagen om sjuklön eller ersättning från arbetskadeförsäkringen. Anmälan ska även göras om skadan har föranlett eller kan antas föranleda sveda och värk eller lyte eller annat stadigvarande men.

E EU-reglering och internationell rapportering

Sverige redovisar årligen uppgifter om arbetsolyckor med fler än 3 sjukfrånvarodagar till Eurostat. Uppgifterna är baserade på Arbetsmiljöverkets informationssystem om arbetsskador (ISA).

F Historik

Grundmaterialet för kodningen utgörs av de uppgifter som lämnats i arbetsskadeanmälan till Försäkringskassan. Arbetsskadeanmälan ger bland annat uppgifter om den skadade, arbetsgivaren samt skadans omfattning och orsaker. Syftet med ISA är att skapa underlag för det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Officiell statistik över olycksfall i arbetet har funnits sedan 1906. Från och med 1918 fick Riksförsäkringsanstalten (sedermera Riksförsäkringsverket) ansvaret för statistiken. Denna publicerades fr.o.m. år 1955 i serien Sveriges officiella statistik (SOS) under benämningen "Yrkesskador år xx".

Den 1 juli 1977 upphörde lagen om yrkesskadeförsäkring att gälla och lagen om arbetsskadeförsäkring trädde i kraft. Yrkesskadestatistikens sista redovisningsperiod var därför januari-juni 1977.

Under tiden 1972–1976 arbetade en utredning med yrkesskadestatistikens utformning. Som ett resultat av utredningens förslag (SOU 1976:17) beslöt statsmakterna att Arbetarskyddsstyrelsen (nuvarande Arbetsmiljöverket) med utgångspunkt i det s.k. Informationssystemet om arbetsskador (ISA) skulle sammanställa statistik över arbetsskador, som inträffat under år 1979 och senare. Arbetet skulle ske i samarbete med Statistiska centralbyrån. Riksförsäkringsverkets ansvar för arbetsskadestatistiken omfattar därför endast tiden juli 1977 – december 1978.

Arbetsmiljöverket, tidigare Arbetarskyddsstyrelsen, tog tillsammans med Statistiska centralbyrån fram årlig arbetsskadestatistik under 1979 – 1993. Den 1 juli 1994 blev Arbetsmiljöverket (AV) statistikansvarig myndighet för den officiella statistiken över arbetsskador och arbetsmiljö. Den tekniska produktionen av arbetsskadestatistiken har till och med 2001 års arbetsskador utförts av SCB på uppdrag av Arbetsmiljöverket. Från och med 2002 framställs rapporterna enbart av Arbetsmiljöverket.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Arbetsmiljöverket (AV)
Kontaktinformation	Avdelning Administration och analys Enhet Statistik och analys
E-post	arbetsmiljoverket@av.se
Telefon	010-730 90 00